

Dato: 30. september 2025

Til: Barne- og familieminister Lene Vågslid

Fra: Norsk Fosterhjemsforening, Stiftelsen CRUX, Virke, Landsforeningen for barnevernsbarn, Yrkesseksjon helse og sosial i Fagforbundet, NTL BUF familie- og beredskapshjem, Ideelt Barnevernsforum, Frelsesarmeens seksjon for oppvekst, Stiftelsen Fyrlykta, OSF Brusetskollen og Kirkens Bymisjons Barneverntiltak

Bekymring fra organisasjonene om manglende bistandsplikt på spesialiserte fosterhjem

Bistandsplikt på spesialiserte fosterhjem utredes nå på anmodning fra Stortinget. Vi ønsker å uttrykke vår bekymring dersom utredningen ikke anbefaler en lovfestet bistandsplikt.

Bistandsplikt er ingen tryllestav. Den er likevel et viktig premiss for å få på plass gode prosesser som sikrer at vi kan rekruttere flere spesialiserte fosterhjem gjennom tydelig prioritering og målrettet samarbeid mellom kommune, stat og private ideelle:

- Over 400 barn står i dag i fosterhjemsøk. Flere av disse har større og mer sammensatte helseutfordringer og omsorgsbehov. Barna har behov som ofte er for komplekse for kommunale fosterhjem å ivareta.
- En bistandsplikt vil bidra til at Bufetat kan innføre rammeavtaler ved anskaffelse av spesialiserte fosterhjem framfor dagens ordning med enkeltkjøp. Dette vil sikre at barna får et hjem raskere, og forhindrer dagens situasjon der flere hjem faller fra. Dagens situasjon bidrar til å opprettholde fosterhjems krisen.
- Bistandsplikten vil gjøre det mulig for kommunene å få direkte hjelp fra Bufetat til å finne spesialiserte fosterhjem. Dette vil øke treffsikkerheten, og gi tiltak til rett tid til mange av barna og ungdommene som står i kø i dag. Flere av disse barna plasseres på institusjon i dag fordi det er det eneste kommunen kan søke om hos Bufetat.
- En bistandsplikt for spesialiserte fosterhjem vil gi beskjed om hva Bufetat skal prioritere. Det skaper bedre forutsigbarhet. Det bør være like viktig for regjeringen at disse barna får fosterhjem, som at andre barn får plass på institusjon. Uten en bistandsplikt vil ikke behovene til denne gruppen bli forsvarlig prioritert og ivaretatt.

Et alvorlig utfordringsbilde – 400 barn med livene på vent

Barn og unge med omfattende og sammensatte omsorgs- og helsemessige behov har særlig behov for stabilitet, trygghet og individuelt tilpassede rammer. Når spesialiserte fosterhjem ikke er tilgjengelige, eller bare tilbys sporadisk, risikerer mange barn å møte mangelfulle tiltak som gir alvorlige konsekvenser. Dette kan bety hyppige omsorgsbrudd i ordinære fosterhjem eller perioder der barn lever på vent uten et varig hjem.

Bruken av spesialiserte fosterhjem har gått ned de siste årene, samtidig som behovet har økt. 400 barn i fosterhjemskø er en krisesituasjon. Barn med de største behovene rammes hardest. Situasjonen viser at dagens system ikke klarer å levere stabile og forutsigbare tiltak.

I de fleste regioner gjennomføres mini-anbudskonkurranser ved kjøp av hjem fra private aktører (enkeltkjøp), der forespørsler sendes ut til flere leverandører samtidig. Denne prosessen er sterkt prisfokusert og tar ofte svært lang tid – i enkelte tilfeller flere måneder. Mange organisasjoner opplever at fosterhjem trekker seg underveis. Flere ideelle aktører har måttet avvikle sine fosterhjemstjenester de siste årene.

Bistandsplikt er et middel for flere hjem og færre brudd

En sentral utfordring er at Bufetat i dag ikke har bistandsplikt til å tilby spesialiserte fosterhjem. Kommunene uttrykker et tydelig behov, men opplever at tilgjengeligheten avhenger av kapasitet, tilfeldigheter og økonomiske prioriteringer. Når kommunene ikke kan søke direkte om spesialiserte fosterhjem, mister mange barn muligheten til et tilbud tilpasset deres behov. Resultatet er uforutsigbarhet og økt risiko for omsorgsbrudd.

Behovet for flere spesialiserte fosterhjem har i årevis blitt uttalt både politisk og faglig. Likevel mangler tydelige rammer. Mange barn står fortsatt uten nødvendig tilbud. Ideelle aktører og kommuner rapporterer også om tap av fosterhjem, fordi dagens avtalevilkår og anbudsordninger gjør det vanskelig å beholde kapasitet.

Uten en lovfestet bistandsplikt vil utfordringene vedvare: barn plasseres i tiltak som ikke dekker behovene deres, systemene presses til kortsiktige løsninger, og verdifulle fosterhjem går tapt.

Det er også behov for en tydelig definisjon av hva spesialiserte fosterhjem skal innebære av faglighet og forsterkning.

Argumenter for bistandsplikt

Vi har forståelse for at myndighetene er bekymret for brudd på bistandsplikten, økte kostnader og usikkerhet om rekrutteringseffekt. Vår vurdering er likevel at gevinsten er større enn risikoen:

- **Barnets beste som overordnet prinsipp**

Spesialiserte fosterhjem kombinerer omsorg, nærhet og faglig støtte gjennom tett oppfølging fra kompetente fagansatte. En lovfestet bistandsplikt vil øke sannsynligheten for at tiltaket er tilgjengelig når det trengs, og dermed sikre at de mest sårbare barna blir ivaretatt i tråd med deres behov.

- **Flere stabile plasseringer, færre brudd**

I dag avslutter mange fosterforeldre oppdraget fordi barnas behov overstiger hva de kan håndtere uten tilstrekkelig støtte. Barn opplever i snitt mer enn én flytting i løpet av sitt første år i fosterhjem. Spesialiserte fosterhjem, med tett oppfølging og frikjøpte ressurser, antas å redusere risikoen for brudd og gir barna kontinuitet.

- **En sammenhengende tiltakskjede**

Flere spesialiserte fosterhjem vil styrke tiltakskjeden, og gir barn normalitet, tilhørighet og et oppvekstmiljø preget av nærhet – kombinert med profesjonell støtte. For mange barn som i dag «faller mellom to stoler», er dette det best egnede tiltaket.

- **Bedre støtte til fosterforeldre**

Når fosterforeldre opplever stabilitet og god oppfølging, er de mer villige til å stå i oppdraget og anbefale det til andre. Fosterhjemsundersøkelsen viser at mange i dag ikke vil anbefale oppdraget, mens ideelle/private hjem rapporterer om høyere tilfredshet. Funnet fra Fosterhjemsundersøkelsen kan utdypes med en nylig utført undersøkelse i stiftelsen CRUX blant egne spesialiserte fosterhjem (N=19). De aller fleste fosterhjemmene er fornøyde med oppfølgingen og vil anbefale oppdraget videre. Det faglige felleskapet oppgis å være viktig for hjemmene.

- **Samfunnsøkonomisk lønnsomhet**

Menon Economics har dokumentert at hver krone investert i fosterhjem gir en ellevedobbel gevinst tilbake til samfunnet. Stabil og langsiktig omsorg forbedrer barns helse, utdanningsløp og arbeidsdeltakelse. Hyppige omsorgsbrudd koster langt mer – både menneskelig og økonomisk.

- **Likeverdighet og rettssikkerhet**

I dag varierer tilbudet sterkt mellom kommuner. En nasjonal plikt vil utjevne forskjeller, tydeliggjøre ansvarsforhold og skape forutsigbarhet for både kommuner og fosterfamilier. Dette vil også gi privat ideell sektor bedre rammer til å bidra med sin kapasitet, og det vil skape økt stabilitet og forutsigbarhet for de statlige spesialiserte fosterhjemmene.

Vår oppfordring

Å innføre en bistandsplikt vil være en tydelig anerkjennelse av spesialiserte fosterhjem som et sentralt tiltak i barnevernet. Det vil redusere ventetiden for barn, sikre tryggere oppvekstvilkår og gi bedre ressursutnyttelse. Det setter barnets beste først ved at de barna som klarer å bo i en familie gis muligheten til å vokse opp i et stabilt og omsorgsfullt hjem.

Organisasjonene mener at bistandsplikt **haster**. Vi bidrar gjerne med faglige råd og dialog i den videre utredningen.

Vi ber også om at det settes ned et utvalg som vurderer bruk av rammeavtaler ved anskaffelse av hjem framfor enkeltkjøp. Samtidig bør det lages en tydeligere definisjon som klargjør hva som skal inngå i oppfølging av et spesialisert fosterhjem.

På vegne av organisasjonene:

Norsk Fosterhjemsforening, generalsekretær Tone Granaas

Stiftelsen CRUX, generalsekretær Jorunn H. Heggelund

Virke, bransjeleder omsorg og barnevern / helse og velferd Anne Toft

Landsforeningen for barnevernsbarn, styreleder Sandrina Elisabeth Sandell

Yrkesseksjon helse og sosial i Fagforbundet, yrkesseksjonsleder Iren Mari Luther

NTL BUF familie- og beredskapshjem, Kirsti Venn

Ideelt Barnevernsforum, koordinator Anne-Lena Brustad

Frelsesarmeens seksjon for oppvekst, områdeleder fosterhjem Margaret Gulliksen Letnes

Stiftelsen Fyrlykta, daglig leder Jørgen Fredheim

OSF Brusetskollen, institusjonssjef Elin Flatebø

Kirkens Bymisjons Barneverntiltak, virksomhetsleder Heidi Brynhildsen